

Tillsynsforum 2019

Rättsliga aspekter på tillsyn

- En tillsyns myndighets spelutrymme
 - ”hård” eller ”mjuk” tillsyn
- Ställningstagandens överklagbarhet
- Ställ gärna frågor om annat

- Observera att jag inte är HFD 😊

Myndighetens spelutrymme

- Det finns en allmän trend mot att i mer informella former styra enskildas ageranden (dialog, överenskommelser, skrivelser etc.)
 - Det kan sägas leda till ett spänningsförhållande mellan effektivitet och legalitet.
 - Vad kräver egentligen lagstiftningen?
 - Vem är bäst lämpad att avgöra om de faktiska förhållandena svarar mot de legala kraven?

Myndighetens spelutrymme

- Centralt är att styrningen sker inom ramen för ett ärende.
 - Annars finns en risk att centrala rättssäkerhetsgarantier faller bort.
 - Jfr RÅ 2008 ref. 4.
- Även inom ramen för ett ärende uppkommer en del frågor.
 - Hur ska verksamheten kategoriseras; tillsyn rådgivning osv.
 - Kategoriseringen kan komma att styra om tillämpliga sekretessregler finns.
 - Föremål och räckvidd
 - HFD 2013 ref. 48
 - På vilken nivå ska beslut fattas
 - Skrivelser författas i regel på en annan nivå och i annan form än beslut
 - Inte samma kvalitetsgranskning
 - Risk att bedömningarna inte är förankrade inom myndigheten

Myndighetens spelutrymme

- Kan ”mjuka ställningstaganden” överklagas?
 - Beror på utformningen
 - Jfr HFD 2018 ref. 23
- Om besluten inte kan överklagas inställer sig ytterligare frågor
 - Vilken bundenhet uppkommer i realiteten?
 - Finns här en risk för smygstyrning?
 - Tappar man i transparens?
 - Svårare att kontrollera likhets- och objektivitetsprincipen
 - Vad innebär dessa principer vid tillsyn?
 - Har den kultur som utvecklas inom myndigheten stöd i lagstiftningen fullt ut?
 - Uttolkningen kommer att göras av myndigheten och inte av domstolarna
 - Dock JO

Överklagbarhet

HFD 2018 ref. 23 - Om en myndighet, i en fråga som ligger utanför myndighetens beslutskompetens, ger ett ställningstagande en sådan utformning att det får – eller är ägnat att få – faktiska verkningar för någon, uppkommer ett överklagbart beslut som efter överklagande ska undanröjas.

- En myndighet avger ett ställningstagande inom ramen för sin kompetens, dvs. inom gränserna för sin beslutanderätt enligt tillämplig författningsreglering, som har faktiska verkningar
 - Ett överklagbart beslut, oavsett hur det rubricerats.
 - Prövas i sak (se t.ex. RÅ 1996 ref. 43 och HFD 2016 ref. 62).
- En myndighets ställningstagande inom dess beslutskompetens som saknar påvisbara faktiska verkningar
 - Inte ett överklagbart beslut
 - Avvisas (se t.ex. RÅ 1990 ref. 100, HFD 2015 ref. 71 och HFD 2017 ref. 37, jfr även HFD 2012 ref. 10).
- Myndigheten uttrycker, i oförbindande former, en uppfattning inom sitt verksamhetsområde men där myndigheten saknar beslutanderätt i aktuellt avseende
 - Inte ett överklagbart beslut
 - Avvisas (jfr RÅ 2010 ref. 29 och RÅ 2010 ref. 72)
- Myndigheten, i en fråga som ligger utanför myndighetens beslutskompetens, ger ett ställningstagande en sådan utformning att det får, eller är ägnat att få, faktiska verkningar
 - Ett överklagbart beslut (RÅ 2004 ref. 8 och RÅ 2007 ref. 7)
 - Undanröjas

Överklagbarhet

Mål nr 3136-18

- Felaktiga utbetalningar av bostadstillägg har ansetts orsakade av att den enskilde lämnat oriktiga uppgifter i sin ansökan även när beslutsmyndigheten haft tillgång till korrekt information hos en annan myndighet men dessa uppgifter faktiskt inte har tillförts ärendet.
- Även fråga om ett i en journal antecknat ställningstagande utgör ett överklagbart beslut.

Kommande avgöranden

Mål nr 6050-17

- Fråga om Försäkringskassans skrivelse, vari anges att assistansersättning inte längre kommer att betalas ut direkt till en assistansanordnare, utgör ett överklagbart beslut.
 - Målet kan komma att även beröra vad som är ett förvaltningsbeslut och om det i så fall är gynnande.

Mål nr 5893-18

- Den fråga i målet som har lett till att Högsta förvaltningsdomstolen meddelat prövningstillstånd är om en s.k. vägledning om skogsvårdslagets krav, som Skogsstyrelsen har lämnat till en markägare inför en planerad skogsavverkning, är ett överklagbart beslut.

Mål nr 6726-18

- Den fråga i målet som har lett till att Högsta förvaltningsdomstolen meddelat prövningstillstånd är om Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd är förhindrad att pröva en anmälan om återkallelse av legitimation på grund av att en fastställd prøvotidsplan inte följs, när beslutet om prøvotid gäller omedelbart men inte har vunnit laga kraft.

Framtiden

- Utvecklingen bör inte vridas tillbaka
 - Öppenhet och förtroende
- Policy för
 - Val av tillsyn
 - Utformningen av ställningstaganden